

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (deseto vijeće)

7. srpnja 2022.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 85/374/EEZ – Odgovornost za neispravne proizvode – Članak 3. stavak 1. – Pojam ‚proizvođač‘ – Svaka osoba koja se predstavlja kao proizvođač time što na proizvod stavlja svoje ime, žig ili drugi znak raspoznavanja ili je to dopustila”

U predmetu C-264/21,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Korkein oikeus (Vrhovni sud, Finska), odlukom od 22. travnja 2021., koju je Sud zaprimio istog dana, u postupku

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia

protiv

Koninklijke Philips NV,

SUD (deseto vijeće),

u sastavu: I. Jarukaitis, predsjednik vijeća, M. Ilešić i Z. Csehi (izvjestitelj), suci,

nezavisna odvjetnica: T. Čapeta,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Koninklijke Philips NV, T. Seikkula i M. Welin, *asianajajat*,
- za finsku vladu, H. Leppo, u svojstvu agenta,
- za češku vladu, S. Šindelková, M. Smolek i J. Vlácil, u svojstvu agenata,
- za njemačku vladu, U. Bartl, M. Hellmann i J. Möller, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, G. Gattinara i M. Huttunen, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: finski

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnu odvjetnicu, da u predmetu odluči bez mišljenja,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 3. stavka 1. Direktive Vijeća 85/374/EEZ od 25. srpnja 1985. o približavanju zakona i drugih propisa država članica u vezi s odgovornošću za neispravne proizvode (SL 1985., L 210, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 22., str. 3.), kako je izmijenjena Direktivom 1999/34/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 10. svibnja 1999. (SL 1999., L 141, str. 20.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 43.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između društva Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia (u daljnjem tekstu: Fennia), osiguravajućeg društva, i Koninklijke Philips NV u vezi s naknadom štete nastale zbog požara koji je prouzročio aparat za kavu.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Četvrta i peta uvodna izjava Direktive 85/374 glase kako slijedi:

„[B]udući da zaštita potrošača zahtijeva odgovornost svih proizvođača koji su uključeni u proizvodni proces, ako je njihov gotov proizvod, sastavni dio ili sirovina koju su oni isporučili, bio neispravan; budući da, iz istog razloga, odgovornost mora obuhvatiti i uvoznike proizvoda u Zajednicu te osobe koje se predstavljaju kao proizvođači time što stavljaju svoje ime, žig ili drugi znak raspoznavanja, ili isporučuju proizvod čiji se proizvođač ne može identificirati;

budući da, u slučajevima kad je više osoba odgovorno za istu štetu, zaštita potrošača zahtijeva da oštećena osoba može tražiti punu naknadu za štetu od bilo koje od njih”.
- 4 U članku 1. te direktive navodi se:

„Proizvođač je odgovoran za štetu prouzročenu neispravnošću svojega proizvoda.”
- 5 U skladu s člankom 3. stavkom 1. navedene direktive:

„Proizvođač’ znači proizvođač gotovog proizvoda, proizvođač sirovina ili proizvođač sastavnih dijelova, ili bilo koja osoba koja se obilježavanjem proizvoda svojim imenom, žigom ili drugim znakom raspoznavanja predstavlja kao proizvođač.”
- 6 Člankom 5. iste direktive propisuje se:

„Ako su, na temelju odredaba ove direktive, dvije ili više osoba odgovorne za istu štetu, njihova je odgovornost zajednička i pojedinačna, ne dovodeći u pitanje odredbe nacionalnog zakona u vezi s pravima doprinosa ili regresa.”

Finsko pravo

- 7 U stavku 1. članka 5. tuotevastuulakija (694/1990) (Zakon o odgovornosti za neispravne proizvode (694/1990)), u verziji primjenjivoj na činjenice u glavnom postupku, kojim se u finskom pravnom poretku provodi članak 3. Direktive 85/374, propisuje se da obvezu naknade štete, kao prvo, ima osoba koja je proizvela ili isporučila neispravan proizvod i, kao drugo, osoba koja je prodavala proizvod zbog kojeg je nastala šteta kao vlastiti proizvod, ako je na njega bilo stavljeno njezino ime, žig ili drugi znak raspoznavanja.

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 8 Fennia je potrošaču nadoknadila štetu nastalu zbog požara u iznosu od 58 879,10 eura po osnovi police osiguranja doma. Dan prije požara potrošač je od trgovca kupio aparat za kavu marke Philips Saeco Xsmall HD 8743/11. U izvješću o nesreći koje su izradili vatrogasci smatralo se da je nastali požar prouzročio predmetni aparat za kavu.
- 9 Taj aparat za kavu proizveo je u Rumunjskoj Saeco International Group SpA, društvo kći Koninklijke Philipsa. Znakovi Philips i Saeco, žigovi koje je registrirao Koninklijke Philips, bili su otisnuti na navedenom aparatu za kavu i njegovu pakiranju. Osim toga, na istom aparatu za kavu nalazili su se oznaka CE, na kojoj je bio znak Saeco, talijanska adresa i tekst „proizvedeno u Rumunjskoj”. Koninklijke Philips u Finskoj ima društvo kćer Philips Oy, koje ondje prodaje kućanske uređaje obilježene žigom Philips, među kojima je i predmetni aparat za kavu.
- 10 Fennia, koja je subrogacijom preuzela prava potrošača nakon što mu je isplatila naknadu, podnijela je tužbu protiv Koninklijke Philipsa radi dobivanja naknade štete na temelju odgovornosti za neispravne proizvode. Koninklijke Philips zahtijevao je da se tu tužbu odbije, tvrdeći da on nije proizvođač predmetnog aparata za kavu.
- 11 Käräjäoikeus (Prvostupanjski sud, Finska) smatrao je da je Koninklijke Philips u Finskoj stavio na tržište predmetni aparat za kavu koji nosi njegov žig i da je odgovoran za štetu uzrokovanu neispravnosću tog proizvoda.
- 12 Hovioikeus (Žalbeni sud, Finska), kojem je Koninklijke Philips podnio žalbu protiv prvostupanjske presude, presudio je da nije dokazano da je Koninklijke Philips u Finskoj taj aparat stavio na tržište kao svoj proizvod. Taj je sud smatrao da Koninklijke Philips nije odgovoran za štetu prouzročenu predmetnim proizvodom te je odbio žalbu.
- 13 Odlučujući povodom žalbe koju je Fennia podnijela protiv odluke hovioikeusa (Žalbeni sud), sud koji je uputio zahtjev, Korkein oikeus (Vrhovni sud, Finska), usvojio je tu žalbu u dijelu koji se odnosi na pitanje je li Koninklijke Philips na temelju Zakona o odgovornosti za neispravne proizvode odgovoran za štetu koju je prouzročio aparat za kavu koji na sebi ima njegov žig i koji je proizvelo njegovo društvo kći.
- 14 Sud koji je uputio zahtjev pita se kako treba tumačiti izraz „osoba koja se obilježavanjem proizvoda svojim imenom, žigom ili drugim znakom raspoznavanja predstavlja kao proizvođač” iz članka 3. stavka 1. Direktive 85/374. Konkretno, pita se moraju li, uz isticanje žiga, biti ispunjeni dodatni kriteriji kako bi se smatralo da je nositelj žiga predstavljen kao proizvođač predmetnog proizvoda ili bi se mogli uzeti u obzir i drugi elementi za isključenje odgovornosti, kao primjerice činjenica da

obilježja na tom proizvodu prikazuju da je proizvođač poduzetnik koji nije nositelj žiga. Smatra da je proizvođač „osoba koja je u najboljem položaju” da spriječi nastanak štete koju može prouzročiti neki proizvod.

- 15 U tim je okolnostima Korkein oikeus (Vrhovni sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

- „1. Zahtijeva li pojam proizvođača u smislu članka 3. stavka 1. [Direktive 85/374] da se osoba, koja je obilježila proizvod svojim imenom, žigom ili drugim znakom raspoznavanja ili dopustila to obilježavanje, i na drugi način predstavlja kao proizvođač proizvoda?
2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje: na temelju kojih čimbenika treba ocijeniti da se osoba predstavlja kao proizvođač? Je li prilikom te ocjene relevantno da je proizvod proizvelo jedno, a prodalo drugo društvo kći nositelja žiga?”

O prethodnim pitanjima

Dopuštenost

- 16 Koninklijke Philips u biti smatra da su prethodna pitanja nedopuštena jer nisu relevantna za rješavanje spora u glavnom postupku, s obzirom na to da naknada štete na temelju odgovornosti za neispravne proizvode zahtijeva, na temelju članka 5. stavka 1. Zakona o odgovornosti za neispravne proizvode, da je proizvod na tržište stavio nositelj žiga ili bilo kojeg drugog razlikovnog znaka. Međutim, to stavljanje na tržište nije ničim dokazano u okviru glavnog postupka.
- 17 U tom pogledu treba podsjetiti na to da je, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, u okviru postupka predviđenog člankom 267. UFEU-a, koji se temelji na jasnom razdvajanju funkcija između nacionalnih sudova i Suda, nacionalni sud jedini ovlašten utvrditi i ocijeniti činjenice glavnog postupka te tumačiti i primijeniti nacionalno pravo. Isto tako, isključivo je na nacionalnom sudu pred kojim se vodi postupak i koji mora preuzeti odgovornost za sudsku odluku koja će biti donesena da, uvažavajući posebnosti predmeta, ocijeni nužnost i relevantnost pitanja koja postavlja Sud. Posljedično, ako se postavljena pitanja odnose na tumačenje prava Unije, Sud načelno mora odgovoriti na njih (presuda od 26. svibnja 2011., Stichting Natuur en Milieu i dr., C-165/09 do C-167/09, EU:C:2011:348, t. 47. i navedena sudska praksa).
- 18 Budući da je sud koji je uputio zahtjev jedini nadležan za utvrđivanje i ocjenjivanje činjenica spora koji se pred njim vodi, Sud mora načelno ograničiti svoje ispitivanje na elemente za ocjenu koje mu je sud koji je uputio zahtjev odlučio dostaviti i držati se situacije koju taj sud smatra dokazanom te ne može biti vezan pretpostavkama koje je iznijela jedna od stranaka u glavnom postupku (presuda od 2. travnja 2020., Coty Germany, C-567/18, EU:C:2020:267, t. 22. i navedena sudska praksa).
- 19 Sud ne mora donijeti odluku ako je, među ostalim, očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora u glavnom postupku, ili pak ako je problem hipotetski (presuda od 26. svibnja 2011., Stichting Natuur en Milieu i dr., C-165/09 do C-167/09, EU:C:2011:348, t. 48. i navedena sudska praksa).
- 20 Međutim, to u ovom slučaju nije tako.

- 21 Naime, kao što to proizlazi iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje i kao što je to navedeno u točkama 11. i 12. ove presude, käräjäoikeus (Prvostupanjski sud) smatrao je da je Koninklijke Philips u Finskoj stavio na tržište aparat za kavu koji na sebi ima njegov žig, dok je hovioikeus (Žalbeni sud) presudio da nije dokazano da je Koninklijke Philips taj aparat u Finskoj stavio na tržište kao svoj proizvod. Budući da nadležni prvostupanjski i žalbeni sud nisu suglasni oko ocjene činjenica prema nacionalnom pravu i da sud koji je uputio zahtjev ne isključuje mogućnost odgovornosti Koninklijke Philipsa za predmetni neispravan proizvod, ne čini se, barem ne očito, da su postavljena pitanja hipotetska s obzirom na ocjenu koju nacionalni sud treba provesti u okviru glavnog postupka.
- 22 Slijedom navedenog, zahtjev za prethodnu odluku valja smatrati dopuštenim.

Meritum

Prvo pitanje

- 23 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 3. stavak 1. Direktive 85/374 tumačiti na način da pojam „proizvođač” iz te odredbe zahtijeva da se osoba koja je obilježila proizvod svojim imenom, žigom ili drugim znakom raspoznavanja ili dopustila to obilježavanje, i na drugi način predstavlja kao proizvođač proizvoda?
- 24 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, prilikom tumačenja odredbe prava Unije valja uzeti u obzir ne samo njezin tekst, nego i kontekst u kojemu se nalazi te ciljeve propisa čiji je dio (presuda od 17. prosinca 2020., CLCV i dr. (Poremećajni uređaj u dizelskom motoru), C-693/18, EU:C:2020:1040, t. 94. i navedena sudska praksa).
- 25 Kao prvo, valja istaknuti to da, u skladu sa samim tekstom članka 3. stavka 1. Direktive 85/374, „[p]roizvođač” znači proizvođač gotovog proizvoda, proizvođač sirovina ili proizvođač sastavnih dijelova, ili bilo koja osoba koja se obilježavanjem proizvoda svojim imenom, žigom ili drugim znakom raspoznavanja predstavlja kao proizvođač”.
- 26 Tako članak 3. stavak 1. Direktive 85/374 u biti sadržava alternativu, čiji se samo prvi dio odnosi na osobu koja je barem djelomično uključena u postupak proizvodnje proizvoda. Suprotno tomu, druga mogućnost označava osobu koja se predstavlja kao proizvođač obilježavajući proizvod svojim imenom, žigom ili drugim znakom raspoznavanja.
- 27 Stoga iz jasnog i nedvosmislenog teksta te odredbe proizlazi da, kako bi se osobu koja se predstavlja kao proizvođač kvalificiralo kao „proizvođača” u smislu navedene odredbe, nije nužno da ona sudjeluje u postupku proizvodnje proizvoda.
- 28 Osim toga, iz sudske prakse Suda proizlazi da je krug odgovornih osoba protiv kojih žrtva ima pravo pokrenuti postupak na temelju sustava odgovornosti predviđenog Direktivom 85/374 definiran u njezinim člancima 1. i 3. i da, uzimajući u obzir činjenicu da se tom direktivom nastoji postići potpuno usklađivanje u pitanjima koja uređuje, određivanje kruga odgovornih osoba u navedenim člancima treba smatrati iscrpnim (presuda od 10. siječnja 2006., Skov i Bilka, C-402/03, EU:C:2006:6, t. 32. i 33.).
- 29 Stoga to određivanje kruga odgovornih osoba ne može biti uvjetovano utvrđivanjem dodatnih kriterija koji ne proizlaze iz teksta članka 1. i 3. Direktive 85/374.

- 30 Budući da definicija iz drugog dijela alternative u stavku 1. članka 3. Direktive 85/374 ne sadržava ni jedan dodatni kriterij, iz teksta te odredbe proizlazi da se svojstvo „proizvođača” u smislu navedene odredbe temelji na tome da osoba koju je on odredio ili ovlastio stavi znakove raspoznavanja.
- 31 Kao drugo, što se tiče konteksta članka 3. stavka 1. Direktive 85/374 i cilja koji se njome nastoji postići, iz četvrte i pete uvodne izjave te direktive kao i iz njezina članka 5. proizlazi da je zakonodavac Unije htio usvojiti široko tumačenje pojma „proizvođač” kako bi zaštitio potrošača.
- 32 Naime, prema četvrtoj uvodnoj izjavi Direktive 85/374, zaštita potrošača zahtijeva da se svakoj osobi koja se predstavlja kao proizvođač tako što proizvod obilježava svojim imenom, žigom ili bilo kojim drugim znakom raspoznavanja na tom proizvodu može pripisati odgovornost na isti način kao i stvarnom proizvođaču. Osim toga, iz članka 5. te direktive i iz njezine pete uvodne izjave proizlazi da je odgovornost osobe koja se predstavlja kao proizvođač iste razine kao i ona stvarnog proizvođača te da potrošač može slobodno i bez razlike izabrati od koje od tih osoba će zahtijevati potpunu naknadu štete, s obzirom na to da je njihova odgovornost solidarna.
- 33 Stoga je očito da je cilj članka 3. stavka 1. Direktive 85/374 olakšati teret utvrđivanja stvarnog proizvođača predmetnog neispravnog proizvoda. U tom pogledu iz obrazloženja koje se odnosi na članak 2. Prijedloga direktive Komisije od 9. rujna 1976., koji je doveo do Direktive 85/374, članak koji je postao, bez bitnih izmjena, članak 3. te direktive, proizlazi da je zakonodavac Unije smatrao da zaštita potrošača ne bi bila dovoljna ako bi distributer mogao „uputiti” potrošača na proizvođača, koji potrošaču možda neće biti poznat.
- 34 Osim toga, valja istaknuti to da, obilježavanjem predmetnog proizvoda svojim imenom, žigom ili drugim znakom raspoznavanja, osoba koja se predstavlja kao proizvođač ostavlja dojam da je uključena u postupak proizvodnje ili da preuzima odgovornost za njega. Prema tome, upotreba tih obilježja znači da ta osoba koristi svoj ugled kako bi taj proizvod učinila privlačnijim u očima potrošača, zbog čega, u zamjenu za to, na temelju te upotrebe može nastati njezina odgovornost.
- 35 Usto, kao što to pravilno ističe češka vlada a suprotno onomu što sugerira sud koji je uputio zahtjev, s obzirom na to da se, s jedne strane, više osoba može smatrati proizvođačima i, s druge strane, potrošač može podnijeti svoj zahtjev protiv bilo koje od njih, nije relevantno pronaći samo jednu „najprikladniju” odgovornu osobu protiv koje potrošač može podnijeti svoj zahtjev.
- 36 Iz toga slijedi da se ne može zahtijevati da se, kako bi je se moglo smatrati „proizvođačem” u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 85/374, osoba koja je proizvod obilježila svojim imenom, žigom ili drugim znakom raspoznavanja ili dopustila to obilježavanje i na drugi način predstavlja kao proizvođač proizvoda.
- 37 Stoga, suprotno onomu što tvrdi Koninklijke Philips, valja utvrditi da u glavnom postupku podjela odgovornosti između njega i društva Saeco International Group ne proizvodi učinke prema potrošaču koji upravo mora biti oslobođen tereta utvrđivanja stvarnog proizvođača kako bi podnio svoj zahtjev za naknadu štete.
- 38 S obzirom na prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti da članak 3. stavak 1. Direktive 85/374 treba tumačiti na način da pojam „proizvođač” iz te odredbe ne zahtijeva da se osoba koja je obilježila proizvod svojim imenom, žigom ili drugim znakom raspoznavanja ili dopustila to obilježavanje, i na drugi način predstavlja kao proizvođač proizvoda.

Drugo pitanje

- 39 Uzimajući u obzir odgovor na prvo pitanje, nije potrebno odgovoriti na drugo pitanje.

Troškovi

- 40 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (deseto vijeće) odlučuje:

Članak 3. stavak 1. Direktive Vijeća 85/374/EEZ od 25. srpnja 1985. o približavanju zakona i drugih propisa država članica u vezi s odgovornošću za neispravne proizvode, kako je izmijenjena Direktivom 1999/34/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 10. svibnja 1999., treba tumačiti na način da pojam „proizvođač” iz te odredbe ne zahtijeva da se osoba koja je obilježila proizvod svojim imenom, žigom ili drugim znakom raspoznavanja ili dopustila to obilježavanje, i na drugi način predstavlja kao proizvođač proizvoda.

Potpisi